

Pszczoły a bioróżnorodność środowiska

Opracowanie: Eugeniusz Dańczak

Słupsk, grudzień 2019 r.

„Hasło – pszczoły, odpowiedź – bioróżnorodność”

Życie pszczół jest tak różnorodne i urozmaicone, że pomimo naukowego ich rozpoznania, ciągle wzbudza w nas zachwyt i szacunek. Ich istnienie decyduje o niewymiernej korzyści dla całej przyrody, w tym w znacznym procencie o wyżywieniu ludzkości. Ich różnorodność życia i oddziaływania na środowisko w pełni uzasadniają zaliczenie ich do definicji bioróżnorodności. Na świecie żyje od 5 do 30 mln zwierząt, z czego 1 mln to owady, do których zalicza się pszczoły. W Polsce żyje 25 pospolitych gatunków pszczół: Samotka pospolita, Lepiarka wiosenna, Lepiarka wrzosowa, Pszczelinka niebieskawa, Pszczelinka łysawa, Pszczelinka złocista, Męczyn lepiarkowiec, Smuklik sześciopasy, Pseudosmuklik szparagowiec, Pseudosmuklik pospolity, Spójnica lucernówka, Obrostka pospolita, Makatka zbójnica, Nożycówka pospolita, Murarka ogrodowa, Miesiarka trójbarwna, Ścieska trójkątówka, Koczownica spójnicówka, Porobnica włośchatka, Trzmiel ziemny, Trzmiel gajowy, Trzmiel drzewny, Trzmiel kamiennik, Trzmiel rudy, Pszczoła miodna.

Pszczoła miodna dzieli się na rasy: środkowoeuropejską, kaukaską, kraińską, włoską i Buckfast. Poszczególne rasy charakteryzują się zróżnicowanymi cechami pracowitości, rozwoju i łagodności.

Znając pracowitość tych stworzeń na wielkich plantacjach kwitnących sadów, rzepaku, gryki, facelii czy gorczycy wiemy, że oczekiwany plon w wysokości 30–80% zależy od ich odwiedzin na tych uprawach. W tym momencie mamy do czynienia z kolejną cechą zaliczenia pszczół do bioróżnorodności z najważniejszą czynnością jaką jest zapylanie roślin. Wpływ zapylania na wysokość plonów wyliczono w 2012 roku w Europie na sumę 265 mld euro. Ta mnogość roślin uzależnionych od zapylania przez pszczoły wpływa bezpośrednio na bioróżnorodność świata roślinnego na naszej planecie. W USA dopłaca się do pszczół dowożonych na kwitnące plantacje, wiedząc o ich znaczeniu wpływającym na wysokość plonu. Nasze państwo także dotuje pszczelarstwo, dając pszczelarzom możliwość podnoszenia poziomu produkcji produktów pszczelich, a w ślad za tym i zysku. Nasi rolnicy mają świadomość o roli i wpływie pszczół na wysokość zbieranych plonów, dlatego z dużą starannością wykonują zabiegi ochronne w posiadanych uprawach w porach wieczorowo-nocnych, kiedy ustają loty pszczół. Pszczoły odwiedzają kwitnące rośliny uprawne i zioła w zasięgu do 7 km od pasieki.

Mamy tu do czynienia z kolejną bioróżnorodnością jaką jest zbiór nektarów, pyłków i spadzi przetworzonych w ulu na miód, mleczko, propolis, pierzę i wosk – produktów niezbędnych dla rodziny pszczelej na potrzeby życiowe. Zebrana nadwyżka tych produktów jest nagrodą dla pszczelarza za jego trud. Głównym produktem są miody nektarowe - wytwarzane z nektaru kwitnących kwiatów, nektarowo-spadziowe - z nektaru i spadzi wytwarzanej przez mszyce i spadziowe - tylko ze spadzi wytwarzanej przez mszyce. Miody nektarowe mają dodatkową nazwę, zależną od nazwy rośliny z której był on zbierany np.: rzepakowy, lipowy, gryczany czy też wielokwiatowy, gdy był zbierany z różnych kwiatów. Miody wielokwiatowe majowe, z racji udziału w nich nektaru z niewymiernej ilości kwitnących roślin w tym ziół, są najlepszym przykładem bioróżnorodności i prozdrowotnego ogólnego działania miodu na zdrowie ludzi. Codzienna konsumpcja takich miódów zapewnia organizmowi ludzkiemu porcję witamin, białek i cukrów, które są niezbędne dla zachowania zdrowia.

W przypadku korzystnej aury majowej, przy pomocy ćwierć lub pół nastawek, można zebrać w niedużej ilości miód jarzębinowy, mniszkowy i malinowy, o niespotykanej wartości i smakowitości. Farmacja dokonała szczegółowej analizy składu poszczególnych gatunków miódów i określiła wynikającą z tego tytułu przydatność na potrzeby profilaktyczne i lecznicze dla ludzi.

Do bioróżnorodności produktów pszczelich należy dodać **mleczko**, będące suplementem młodości, długowieczności i płodności, leczące schorzenia sercowo-naczyniowe. **Propolis** wykorzystuje się do leczenia trudno gojących się ran, gdyż ma właściwości dezynfekcyjne i antyseptyczne. **Pierzga** ma bardzo wysokie wartości odżywcze - chroni, regeneruje i odtruwa wątrobę, stosowana jest w leczeniu anemii. **Pyłek pszczeli** przeciwdziała miażdżycy i chorobom serca, skutecznie zwalcza niedokrwistość, leczy depresję, dobrze wpływa na układ pokarmowy i wątrobę. **Wosk** przez całe wieki był nieodzowny do wyrobu świec, które znalazły zastosowanie w kościołach oraz do oświetlenia w pałacach, a obecnie wykorzystywany jest np. do celów technicznych w informatyce.

Kolejną bioróżnorodnością związaną z pszczołami jest nasadzenie przez pszczelarzy drzew i krzewów miododajnych. Znane są liczne przykłady alei drogowych obsadzonych lipami czy klonami. Te miododajne drzewa rosną również w parkach. Łatwymi drzewami do nasadzeń są wierzby, które wraz z leszczyną dają pierwszy, bardzo energetyczny pożytek pyłku na wiosnę. Przydatnymi drzewami są akacje i karagany, rosnące nawet na piaszczystych gruntach. Cennymi przyrodniczo miejscami są same pasieki pszczele obsadzone przez pszczelarzy różnorodnymi drzewami miododajnymi.

W nawiązaniu do tej przedstawionej bioróżnorodności biologicznej, na pszczoły czeka przygotowana przez człowieka **chemioróżnorodność**. Stosowanie środków ochrony roślin dopuszczonych do ochrony roślin uprawnych przed chwastami, szkodnikami, grzybami itd. niesie ze sobą zagrożenie dla zdrowia i życia pszczoł. Znajomość działania środków ochrony roślin, utrzymywanie w sprawności opryskiwaczy, przestrzeganie pory dnia zalecanej do wykonania zabiegu, minimalizują zagrożenie dla pszczoł.